

Sygn. akt III AUa 1493/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Ewa Jankowska

Sędziowie: SA Magdalena Kostro-Wesołowska (spr.)

SO del. Sylwia Gózdź

Protokolant: st.sekr.sądowy Aneta Wąsowicz

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2016 r. w Warszawie

sprawy Społem (...) W. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

z udziałem zainteresowanych: K. O. i A.N. J. (1)

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 marca 2014 r. sygn. akt XIV U 4000/12

I. oddała apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. na rzecz Społem (...) W. w W. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt III AUa 1493/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 września 2012 r., numer (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla A. N. J. (1) podlegającej ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) za marzec 2008 r., grudzień 2008 r., marzec 2009 r., grudzień 2009 r., marzec 2010 r. i grudzień 2010 r. w kwotach powiększonych o wartość talonów pieniężnych wypłaconych w tych miesiącach.

Kolejną decyzją z dnia 26 września 2012 r., numer (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla K. O. podlegającej ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) za marzec 2008 r. w kwocie powiększonej o wartość talonu pieniężnego wypłaconego w tym miesiącu. W odwołaniach od tych decyzji płatnik składek wniósł o ich uchylenie w całości i umorzenie postępowania lub o uchylenie zaskarżonych decyzji w całości i w tym zakresie

orzeczenie co do istoty sprawy, a więc uznanie, że wypłaty z funduszu socjalnego nie stanowią podstawy wymiaru składek. Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołań.

Zainicjowane na skutek odwołań od poszczególnych decyzji sprawy o sygn. akt: XIV U 4000/12 i XIV U 4001/12 zostały połączone celem wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia i toczyły się pod sygn. akt XIV U 4000/12.

Do udziału w postępowaniu w charakterze zainteresowanych wezwane zostały A. N. J. (1) i K. O. postanowieniem Sądu z dnia 7 grudnia 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 11 marca 2014 r. w pkt 1 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 26 września 2012 r. o nr (...) w ten sposób, że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne Anny N. J. (1) za marzec 2008 r. i grudzień 2008 r., marzec 2009 r. i grudzień 2009 r., marzec 2010 r. i grudzień 2010 r. nie uwzględnił wartości talonów pieniężnych wypłacanych z Funduszu Świadczeń Socjalnych, w pkt 2 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 26 września 2012 r. o nr (...) w ten sposób, że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne K. O. za marzec 2008 r. nie uwzględnił wartości talonów pieniężnych wypłacanych z Funduszu Świadczeń Socjalnych. Sąd Okręgowy ustalił, że (...) Spółdzielnia (...) jest zarejestrowana od 13 lutego 2002 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym. Organem uprawnionym do reprezentacji podmiotu jest zarząd spółdzielni (w osobach J. S. i E. K. według odpisu z KRS).

Od 1 marca 2006 r. w Spółdzielni obowiązuje „Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych”, utworzony na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r., nr 70, poz. 335 ze zm., aktualnie jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 111, dalej jako: ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych) oraz na podstawie rozporządzenia MP i PS z dnia 14 marca 1994 r. w sprawie sposobu ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych w celu naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (Dz. U. nr 43, poz. 168 ze zm.).

W spornym okresie Zarząd Spółdzielni, każdorazowo dwa razy do roku wydawał decyzje o przyznawaniu talonów okolicznościowych dla pracowników z okazji Świąt Wielkiej Nocy i Świąt Bożego Narodzenia: decyzją z dnia 8 lutego 2008 r. Zarząd (...) przyznał talony świąteczne dla pracowników w wysokości 300 zł netto; decyzją z dnia 25 listopada 2008 r. przyznano talony świąteczne w wysokości 250 zł netto; decyzją z dnia 12 marca 2009 r. przyznano talony świąteczne w wysokości 300 zł netto; decyzją z dnia 26 listopada 2009 r. przyznano talony świąteczne w wysokości 300 zł netto; decyzją z dnia 12 marca 2010 r. przyznano talony świąteczne w wysokości 300 zł netto; decyzją z dnia 18 listopada 2010 r. przyznano talony świąteczne w wysokości 300 zł netto. Integralną częścią powyższych decyzji był za każdym razem „Regulamin przyznania talonów dla pracowników Społem (...) W. do realizacji w sklepach (...) z Funduszu Świadczeń Socjalnych”. Regulamin ten określał szczegółowe zasady przyznawania talonów oraz ich wartość. Każdorazowo z wnioskiem przyznania talonów dla wszystkich pracowników (...) występował Związek Zawodowy (...). Zarząd Spółdzielni przyznając talony brał pod uwagę kryterium wynagrodzenia. Wszyscy pracownicy zarabiali poniżej średniej krajowej, dlatego nie było różnicowania wysokości wypłat talonów. Od wypłaconych talonów nie zostały naliczone składki na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Decyzjami o nr (...) z dnia 26 września 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił nową podstawę wymiaru składek dla A. N. J. (1) i K. O..

Pismem z dnia 15 stycznia 2013 r. odwołująca się Spółdzielnia wyjaśniła, że wszyscy otrzymali takie samo świadczenie z uwagi na fakt, że osiągnęli te same kryteria, nie miało miejsca przyznanie świadczeń automatycznie. Sytuacje życiowe pracowników nie były zróżnicowane na tyle, aby określić różne wysokości świadczenia. Osiągali oni zarobki poniżej średniej krajowej, która w wielu przypadkach jest miernikiem ustaleń określonych uprawnień. W związku z podobną sytuacją materialną pracowników zostały im przyznane świadczenia takiej samej wysokości. Miało zapobiec to także ewentualnym konfliktom w pracy.

Jako dowód w sprawie Sąd Okręgowy dopuścił protokół z rozprawy z dnia 3 października 2013 r., w sprawie III AUa 2218/12. Sąd przeprowadził też dowód z zeznań świadka A. P., T. R. oraz D. B. na okoliczność przyznania bonów pieniężnych z okazji świąt z funduszu świadczeń socjalnych za lata 2008-2010 r. Sąd Okręgowy uznał odwołania za zasadne. Podniósł, że po rozpoznaniu sprawy podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego ze sprawy o sygn. akt III AUa 2218/12, że wobec powyższych okoliczności brak jest podstaw do uwzględnienia w podstawie wymiaru składek wartości talonów pieniężnych.

Sąd wskazał, że Fundusz Świadczeń Socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnicę w poziomie życia pracowników i ich rodzin oraz emerytów i rencistów. Art. 1 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych stanowi, że ustawa określa zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zasady gospodarowania środkami tego funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu. Zgodnie z art. 2 pkt. 1 ustawy działalność socjalna oznacza usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielania pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Przyznanie świadczeń na podstawie art. 8 ustawa uzależnia od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Pomimo, że Sąd Najwyższy stwierdził, iż mało prawdopodobnym jest, aby osoby pozostawały w tej samej sytuacji życiowej, materialnej czy rodzinnej, a tylko taka pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości, to Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego, który zauważył, że jednakowa sytuacja życiowa nie musi oznaczać identycznej sytuacji, ale musi być na porównywalnym poziomie, tak że ewentualne różnice nie mają znaczenia (sprawa o sygn. akt III AUa 2218/12).

Zgodnie z ustaleniami Komisji Socjalnej talony przyznawane były indywidualnie i w oparciu o oświadczenia pracowników o dochodach w przeliczeniu na osobę, informację o zajęciach komorniczych i o wysokościach zarobków wraz z relacją do średniej krajowej. Sytuacja pracowników była na tyle zbliżona, że nie uzasadniała różnicowania wysokości talonów. Pracownicy sami zresztą wystąpili, aby nie różnicować kwot talonów ze względu na podobną sytuację materialną i życiową każdego z nich.

W związku z tym przyznanie talonów w jednakowej wysokości nie było realizacją zasady „każdemu po równo”, co byłoby sprzeczne z zasadami przyznawania świadczeń z funduszu socjalnego (por. wyrok Sądu

Najwyższego z 16 września 2009 r., I UK 121/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 4 października 2012 r., III AUa 1698/11), a było wynikiem podobnej sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej, która nie dawała podstaw do różnicowania wartości talonów i powyższych wyroków nie można odnieść do sprawy.

Ustalenie sytuacji pracowników następowało w oparciu o informacje osobiście zbierane przez A. P., D. B. i przedstawiane było na posiedzeniach Komisji Socjalnej oraz w oparciu o dokumenty przedstawiane przez pracowników. Pomimo, iż oświadczenia składane było na okoliczność tzw. „wczasów pod gruszą”, to zasługują na uwzględnienie. Składane były corocznie i również z myślą uwzględnienia ich przy okazji przyznawania talonów świątecznych.

Na podstawie § 8.4 regulaminu ZFŚS środki funduszu mogą być przeznaczone na pomoc materialną osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. Z ustaleń Komisji Socjalnej, dokonywanych indywidualnie w każdym przypadku, osoby zakwalifikowane zostały jako uprawnione do otrzymania świadczenia na podstawie wywiadów i zgromadzonych dokumentów.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy stwierdził, że talony świąteczne o których mowa w zaskarżonych decyzjach, mieszczą się w kategorii świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, czyli w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. i wobec tego nie stanowią podstawy wymiaru składek.

Kierując się powyższymi względami Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje ZUS i orzekł, iż w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne za marzec 2008 r. i grudzień 2008 r., marzec 2009 r. i grudzień 2009 r., marzec 2010 r. i grudzień 2010 r. nie uwzględnia wartości talonów pieniężnych wypłacanych z Funduszu Świadczeń Socjalnych. **Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył organ rentowy.** Apelujący zaskarżył wyrok w całości zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w związku art. 2 pkt 1 i art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez ich błędną wykładnię i zastosowanie a przez to przyjęcie, że świadczenia pieniężne z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocnych były przyznawane pracownikom (...) Spółdzielni (...) w W. z zachowaniem kryterium socjalnego, tj. z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, podczas gdy przy ich wypłacie brano pod uwagę jedynie kryterium wymiaru etatu oraz okresu zatrudnienia w danym roku u tego pracodawcy, a w konsekwencji przyjęcie, że dofinansowanie to jako przychód wypłacany pracownikom nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, 2) naruszenie prawa procesowego poprzez sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zgromadzonego materiału dowodowego, co miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy poprzez:

- dokonanie oceny zgromadzonych dowodów w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego poprzez przyjęcie, że zastosowanie kryterium wymiaru etatu i okresu zatrudnienia w danym roku jest równoznaczne z zachowaniem kryterium socjalnego pomimo tego, że w praktyce spowodowało wypłatę świadczeń „po równo”,

- przyjęcie domniemania faktycznego o porównywalnej sytuacji materialnej wszystkich pracowników (...) (...)W., w tym zainteresowanych w niniejszej sprawie, utożsamianie tego domniemania z pełnią informacji o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, podczas gdy wnioskowanie to ze względu na zasadę wyrażoną w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych było nieuprawnione i nie mogło stanowić podstawy rozstrzygnięcia.

Wskazując na takie zarzuty apelujący wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie 2) uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu,

3) zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy w uzasadnieniu apelacji podniósł między innymi, że Sąd dowolnie uznał, że przy dokonywaniu podziału talonów świątecznych znana była sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracowników - stosowną wiedzę posiadały bowiem będące członkami komisji zakładowej przewodnicząca (...) oraz pracownica kadr pracodawcy, uzyskując ją z rozmów z pracownikami i z oświadczeń majątkowych pracowników, składanych na potrzeby refundacji tzw. wczasów pod gruszą a kwoty świadczeń zasadnie były zbliżone, gdyż wszyscy zatrudnieni zarabiali poniżej średniej krajowej i ich sytuacja materialna była na porównywalnym poziomie.

Wobec tego Sąd Okręgowy niezasadnie stwierdził, że talony świąteczne przyznane zainteresowanym mieszczą się w kategorii świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, wskazanych w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia i wobec tego nie stanowią podstawy wymiaru składek.

W ocenie organu rentowego wyrok nie odpowiada prawu, gdyż jest oczywiste, że wysokość przyznanego dofinansowania w postaci talonów pieniężnych wypłacanych z funduszu świadczeń socjalnych była uzależniona wyłącznie od wymiaru etatu danego pracownika i okresu zatrudnienia w danym roku u odwołującego się oraz ewentualnych zwolnień lekarskich - czyli kryteriów „pozasocjalnych” i nawet w przypadku przyjęcia stanowiska Sądu, że komisja dokonująca przydziału spornych talonów świątecznych miała pełną wiedzę o sytuacji majątkowej i rodzinnej poszczególnych pracowników, jest oczywiste, że nie miało to żadnego wpływu na wysokość przyznanego im dofinansowania, ustalonego w jednakowej wysokości dla wszystkich spełniających kryteria pracowników co spowodowało, iż trzeba je ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy podlegające oskładkowaniu, a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych.

W odpowiedzi na apelację płatnik składek wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje. Apelacja organu rentowego podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku nie dopuścił się wskazanych w apelacji naruszeń zarówno prawa materialnego jak i procesowego, prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, jak i dokonał poprawnej oceny prawnej.

Jak już wskazał wyżej Sąd pierwszej instancji w analogicznej sprawie w podobnym stanie faktycznym wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Warszawie, w wyroku z dnia 11 października 2013 r. (sygn. akt III AUa 2218/12), w którym rozstrzygano podobne zagadnienie, a sprawa dotyczyła tego samego pracodawcy i tych samych świadczeń socjalnych. Sąd Apelacyjny zauważył zaś, że takich spraw zawisłych już w Sądzie Apelacyjnym było kilkanaście, a w nich Sąd drugiej instancji uzupełniał materiał dowodowy dokonując przesłuchania wszystkich członków Komisji Socjalnej w (...). Wobec powyższego Sąd wiedząc o zasadzie bezpośredniości postępowania dowodowego w toku rozpoznawania sprawy cywilnej – art. 235 § 1 k.p.c. i mając na uwadze orzecznictwo sądowe (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2008 r., III CSK 344/07, LEX nr 490435; z 15 października 2009 r., I CSK 238/09, OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 68, LEX nr 570117; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II CSK 37/10, LEX nr 852536; wyroki Sądu Najwyższego: z 19 października 2011 r., II CSK 20/11, LEX nr 1103002; z 21 lutego 2012 r., I UK 295/11, LEX nr 1170218; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 25 czerwca 2013 r. i inne) dopuścił dowód z dokumentu w postaci protokołu rozprawy apelacyjnej z dnia 23 września 2014 r., sygn. akt III AUa 742/13, zawierającego zeznania świadków A. P. i W. H., przy czym Sąd Okręgowy zaliczył w poczet materiału dowód w postaci protokołu z rozprawy z dnia 3 października 2013 r., w sprawie III AUa 2218/12, na której przeprowadzono dowód z zeznań świadków T. R., D. B. i A. P. oraz przeprowadził dowód z zeznań świadków T. R., D. B. i A. P. na okoliczność przyznania bonów pieniężnych z okazji świąt z funduszu świadczeń socjalnych za lata 2008-2010

Na podstawie tych zeznań Sąd Apelacyjny dokonał następujących bardziej precyzyjnych ustaleń faktycznych niż Sąd pierwszej instancji.

W latach 2008-2010 działała w (...) W. Komisja Socjalna, w której skład wchodził: Przewodnicząca Zakładowej Organizacji Związkowej (...) w (...) W., Przewodnicząca (...) Organizacji (...), Kierownik Kadr i przedstawiciel pracowników sklepów. Komisja spotykała się w D. Kadr (...) W. na posiedzeniach związanych z przydzielaniem talonów pieniężnych dla pracowników każdorazowo przed Świątami Wielkanocnymi i Świątami Bożonarodzeniowymi. W posiedzeniach tych jako Przewodnicząca Zakładowej Organizacji Związkowej (...) w (...) W. brała udział A. P. a jako członkowie: T. D. i W. H. oraz jako przedstawiciel pracowników – D. B.. Corocznie, przy okazji składania wniosków o refundację, tzw. wczasów pod gruszą, każdy pracownik składał do działu kadr oświadczenie o wysokości dochodów osiągniętych w przeliczeniu na członka rodziny w poprzednim roku. Pracownicy wiedzieli, że oświadczenia te są składane nie tylko na potrzeby refundacji wypoczynku, ale też na potrzeby otrzymania świątecznych talonów pieniężnych, o których przyznanie w ich imieniu występowały organizacje związkowe do pracodawcy. Każdorazowo przedstawiciele związków zawodowych spotykali się z pracodawcą i ustalali wysokość kwoty funduszu przeznaczonej na świąteczne talony pieniężne dla pracowników. Następnie dział kadr drukował z systemu komputerowego listy pracowników poszczególnych sklepów i przedstawiał je na zwoływane posiedzenia

Komisji Socjalnej. Na każdym posiedzeniu Komisja omawiała sytuację materialną, bytową i rodzinną każdego pracownika, korzystając z informacji przekazywanych przez Przewodniczącą organizacji związkowej A. P., kierownika kadr W. H. i przedstawiciela pracowników będącego równocześnie pracownikiem kadr D. B. oraz oświadczeń o wysokości dochodów pracowników składanych z wnioskami o refundację wypoczynku. A. P. jako Przewodnicząca organizacji związkowej często jeździła do sklepów, osobiście rozmawiała z pracownikami, pytała o ich sytuację rodzinną, materialną i namawiała do wstąpienia do związku – stąd znała każdego pracownika i jego sytuację na bieżąco. D. B. rozmawiała z pracownikami przyjmując ich do pracy, zbierała w kadrach niezbędne dokumenty oraz informacje np. oświadczenia o dochodach, tzw. zajęcia komornicze i również znała sytuację każdego pracownika. Kadry znały indywidualnie każdego pracownika i jego problemy, gdyż wielokrotnie przychodzili oni do kadr z różnymi sprawami. Ponadto pracownicy znali się dobrze między sobą, a ponadto pracowały i pracują w Społem rodziny wielopokoleniowe. Komisja Socjalna, która najpierw sporządzała preliminarz wydatków z zakładowego funduszu socjalnego, a następnie podział środków tego funduszu, rozpatrując składane w imieniu pracowników wnioski o przyznanie świątecznych talonów pieniężnych, w razie potrzeby sięgała każdorazowo do informacji i pakietu dokumentów dotyczących poszczególnych pracowników przechowywanego w dziale kadr lub zasięgała informacji bezpośrednio w dziale, w którym pracownik był zatrudniony.

Sytuacja ekonomiczna wszystkich pracowników była na porównywalnym, niskim poziomie.

Wynagrodzenia pracowników kształtowały się na porównywalnym poziomie i tym samym nie przekraczały 60% tzw. średniej krajowej. Wynagrodzenia na stanowiskach kierowniczych były minimalnie wyższe, tj. o kwoty nie przekraczające 100 zł miesięcznie. Pracownicy skarżyli się na niskie wynagrodzenia, prosili, by talony były przyznawane na święta, gdyż dzięki nim mogli te święta urządzać. Komisja oceniała każdorazowo, że te minimalne różnice nie uzasadniają różnicowania wysokości przyznawanych talonów pieniężnych. Brała pod uwagę również kryterium odniesienia wynagrodzeń pracowników do tzw. średniej krajowej i miała na względzie, że różnicowanie wysokości przyznawanych talonów przy tak niskich dochodach i porównywalnej sytuacji materialnej wszystkich pracowników spowoduje wśród pracowników właśnie i stworzy niezdrową sytuację. Komisja miała też na względzie wspólnie wypracowane przez Zarząd Spółdzielni i Związki Zawodowe stanowisko do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, iż: „Przyjmuje się, że wypłaty świadczeń dokonywane na rzecz wszystkich pracowników (np. bonów towarowych) będą przyznawane w oparciu o następujące kryteria: dochód na rodzinę, wysokość zarobków, inne sytuacje rodzinne w indywidualnych przypadkach. Przy czym kwota dochodu na rodzinę lub wysokość zarobków nie powinna przekraczać wynagrodzenia w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia.”.

Mając na względzie powyższe kryteria Komisja Socjalna podejmowała decyzję o przyznaniu stałym pracownikom pieniężnych talonów świątecznych w takich samych kwotach, a kwoty talonów różnicowała jedynie w stosunku do pracowników nowych, których wkład pracy dla Społem (...) W. był mniejszy niż pozostałych pracowników. Po omówieniu sytuacji rodzinnej i materialnej każdego pracownika, na przedstawionych przez dział kadr listach pracowników, Komisja odręcznie nanosiła kwoty odzwierciedlające wartość przyznanych przez Komisję talonów świątecznych. Następnie listy te przekazywano do działu księgowości, który sprawował nadzór finansowy i potem były przekazywane do działu finansowego do realizacji. Talony te mogły być wykorzystane wyłącznie w sieci (...). Talony z okazji świąt nie były żadną premią, czy wyróżnieniem związanym z zatrudnieniem tylko pomocą związaną ze świętami. Obrady Komisji Socjalnej znajdowały pisemne odzwierciedlenie w opracowanych w 2008 r., 2009 r. i 2010 r. na piśmie Regulaminach przyznawania talonów dla pracowników (...) W., w których określano kwotę wartości talonu dla pracowników zatrudnionych w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy, czasokres pracy, klauzulę uzależniającą wartość talonu od częstotliwości korzystania przez pracowników ze zwolnień lekarskich itd. W marcu 2008 r. wydano talony o wartości 300zł netto dla pracownika i po 50zł netto dla emeryta/rencisty; w grudniu 2008r. – o wartości 250zł netto dla pracownika i 50zł netto dla emeryta/rencisty; w kwietniu 2009 r. – o wartości 300zł netto dla pracownika i 50zł netto dla emeryta/rencisty; w grudniu 2009 r. - o wartości 300zł netto dla pracownika i 50zł netto dla emeryta/rencisty; w marcu i grudniu 2010 r. – o wartości po 300zł netto dla pracownika.

Jak zeznała świadek W. H., wieloletni kierownik kadr w (...), nigdy nie było żadnych uwag ze strony Państwowej Inspekcji Pracy, która prowadziła kontrole dotyczące gospodarowania Funduszem Świadczeń Socjalnych.

Powyższy stan faktyczny, zbieżny z ustaleniami Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny ustalił na podstawie zeznań świadków i dokumentów, które to dowody Sąd Apelacyjny uznał za wiarygodne. Oceniając te dowody, pod kątem ich wiarygodności, Sąd drugiej instancji miał na względzie, że ich wartość i prawdziwość nie była kwestionowana przez pozostałych uczestników postępowania, a zeznania świadków wzajemnie się potwierdzały i uzupełniały nie nosząc przy tym znamion uzgodnienia. Przy ich ocenie nie można też było pominąć, iż podnoszone w nich okoliczności znajdowały częściowe odzwierciedlenie w dokumentach (...) W. złożonych do akt sprawy – w tym w każdorazowo opracowywanych Regulaminach, listach obejmujących pracowników i wartość przyznanych im talonów pieniężnych, oświadczeniach o dochodach.

W oparciu o tak uzupełniony stan faktyczny sprawy oraz materiał dowodowy, Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja jest bezzasadna a Sąd Okręgowy prawidłowo dokonał zmiany zaskarżonych decyzji, bowiem brak było, zdaniem Sądu drugiej instancji, podstaw do uwzględnienia w podstawie wymiaru składek zainteresowanych za okres objęty zaskarżonymi decyzjami, wartości talonów pieniężnych przyznanych z funduszu socjalnego (...) W.. Nie ulega wątpliwości, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin oraz emerytów i rencistów. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, fundusz świadczeń socjalnych jest wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach. Przepis art. 1 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych stanowi, że ustawa określa zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu oraz przewiduje, że Fundusz ten jest przeznaczony na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych. Według art. 2 pkt 1 ustawy, działalność socjalna oznacza usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Stosownie zaś do art. 2 ust. 6 ustawy, osobami uprawnionymi do korzystania z Funduszu są osoby (pracownicy i ich rodziny, emeryci i renciści, byli pracownicy i ich rodziny), którym pracodawca przyznał w regulaminie, o którym mowa w art. 8 ust. 2 ustawy, prawo korzystania ze świadczeń socjalnych finansowanych z Funduszu. Ostatni z wymienionych przepisów wymaga, by pracodawca w regulaminie tym - uzgodnionym z zakładowymi organizacjami związkowymi - ustalił między innymi „warunki korzystania przez osoby uprawnione z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu”. Treść art. 8 ust. 1 ustawy uzasadnia przy tym tezę, że pracodawca nie może ustalić tych warunków według wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w tym przepisie, tej mianowicie, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu zostało uzależnione wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Jak z przedstawionej regulacji wynika, ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie upoważnia do tworzenia takich zasad podziału funduszu socjalnego, które pozostawałyby w sprzeczności z jej art. 8 ust. 1, ten zaś przepis wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Jest to tzw. kryterium socjalne, którego przyjęcie przez ustawodawcę prowadzi do wniosku, że jest wykluczone przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady „każdemu po równo”. Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę podziela powyższy pogląd i przyłącza się również do wysnutego przez Sąd Najwyższy wniosku, iż doświadczenie życiowe pokazuje, że jest mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Sąd Apelacyjny stoi jednak na stanowisku, że sytuacji takiej nie można wykluczyć a priori, że każdy przypadek należy badać indywidualnie oraz, że jednakowa sytuacja materialna, życiowa i rodzinna pracowników nie musi oznaczać, że sytuacja ta jest taka sama, identyczna ale musi być na tyle podobnym, porównywalnym poziomie, że ewentualna różnica nie ma znaczącego charakteru. Taka zaś sytuacja faktyczna wystąpiła w niniejszej sprawie. Komisja Socjalna rozpatrująca każdorazowo wnioski o przyznanie pracownikom pieniężnych talonów świadczeń ustalala, że sytuacja materialna, rodzinna i życiowa

zatrudnionych pracowników jest podobna. Komisja brała pod uwagę informacje o stanie rodzinnym pozyskiwane od pracowników na bieżąco (poszczególne członkowie Komisji znali osobiście każdego pracownika), oświadczenia o dochodach pracowników w przeliczeniu na członka rodziny składane co roku, informacje o zajęciach komorniczych i o wysokości zarobków pracowników wraz z ich relacją do tzw. średniej krajowej. Komisja Socjalna działająca u płatnika brała więc każdorazowo pod uwagę kryteria socjalne, o których mowa we wskazanych przepisach i badała je w stosunku do każdego pracownika, a wynikiem tej analizy była ocena, że sytuacja wszystkich pracowników jest na tyle zbliżona, że nie uzasadnia różnicowania wysokości przyznawanych z funduszu socjalnego na Święta świadczeń.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie było żadnych podstaw do odmówienia waloru wiarygodności zeznaniom świadków, którzy brali udział w pracach Komisji. Nie bez znaczenia w niniejszej sprawie pozostaje też okoliczność, na którą niezależnie od siebie zwracali uwagę świadkowie – to, że różnicowanie i tak niskich kwot talonów prowadziłoby do zniwelowania celu, jakiemu te talony miały służyć - by pracownicy mogli zorganizować w swoich domach Święta Wielkanocne i Bożonarodzeniowe oraz wprowadziłoby niezdrową atmosferę w pracy.

Świadek A. P. zeznała wprost „Pracownicy prosili, żeby kwoty nie zmniejszać, bo pobory wszystkich są niskie, a gdyby te kwoty zróżnicować, to wśród załogi zrobiłaby się niezdrowa sytuacja.(...). Jeszcze raz podkreślam, że nie chcieliśmy robić zamętu wśród pracowników, bo jeden drugiemu zazdrościł i skrupulatnie badaliśmy sytuację materialną każdego pracownika.”. Świadek D. B. podała zaś: „Zarobki wszystkich są niskie i każdy się skarży. Dużo ludzi ma zajęcia komornicze, bo ludziom nie starcza na życie, więc jak dostają talon 300 zł, to się cieszą, bo mogą zorganizować święta. Jak jednemu dać parę złotych mniej a drugiemu więcej, jak wszyscy mają podobnie mało.”. Natomiast świadek W. H. zeznała „Zarobki pracowników nie były zbyt zróżnicowane. Zarobki były poniżej średniej krajowej...”.

Dowody zebrane w sprawie dają więc, w ocenie Sądu Apelacyjnego podstawę do uznania, że przyznanie ostatecznie pracownikom talonów pieniężnych w jednakowej wysokości w związku z każdorazowo zbliżającymi się Świętami Wielkanocnymi i Bożonarodzeniowymi nie było realizacją przyjętej zasady „każdemu po równo”, ale było wynikiem oceny, że sytuacja rodzinna i materialna poszczególnych pracowników jest na tyle podobna, że nie uzasadnia przyznawania im talonów w różnej wysokości oraz że przyznanie pracownikom talonów w różnej wysokości wpłynęłoby negatywnie na ich sytuację pracowniczą, rodząc zazdrość i wprowadzając gorszą atmosferę w pracy. Sąd Apelacyjny podziela tym samym prezentowane w orzecznictwie stanowisko sprowadzające się do tezy „Zasada <<każdemu po równo>> pozostaje w opozycji do kryterium socjalnego” (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 września 2009 r., I UK 121/09 op. cit., wyroki Sądu Apelacyjnego w Białymstoku: z 4 października 2012 r., III AUa 1698/11, z 27 września 2012 r., III AUA 1596/11, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 5 września 2012 r., III AUa 321/12) ale z uwagi na odmienną sytuację faktyczną w niniejszej sprawie, o której mowa wyżej, nie znajdują one odniesienia w drodze analogii.

Na uwagę zasługuje i to, że działanie Komisji Socjalnej odpowiadało wymogom określonym w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) W. i że Regulamin ten określał kryteria mieszczące się w unormowaniu art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę, że co prawda pracownicy nie składali pisemnych wniosków o przyznanie pieniężnych talonów świątecznych, to jednak okoliczności tej nie można pochylić jako pominięcia trybu przewidzianego w Regulaminie z konsekwencjami zasygnalizowanymi przez Sąd Najwyższy w wyroku z 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12, o tezie „Postanowienia regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wydanego na podstawie art. 8 ust.2 ustawy z dnia 4 marca 1994r o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2012r, poz. 592 ze zm.) są wiążące w zakresie określającym tryb przyznawania pracownikom świadczeń, w sposób uwzględniający indywidualną ocenę każdego przypadku w odniesieniu do ustanowionych kryteriów. Pominięcie tego trybu powoduje, że przyznane świadczenia nie mogą zostać uznane za finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust.1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.)” Z ustaleń faktycznych i dowodów w niniejszej sprawie wynika bowiem bezsprzecznie, że pracownicy zwracali się ustnie do pracodawcy i związków zawodowych o przyznawanie świątecznych talonów pieniężnych a wniosków w imieniu wszystkich pracowników

składała pracodawcy zakładowa organizacja związkowa. Odstąpienie zatem od przewidzianej w Regulaminie (...) procedury nie miało istotnego znaczenia, bo nie pozbawiało tych świadczeń wnioskowego charakteru i nie przenosiło inicjatywy na pracodawcę. Ustalenie sytuacji indywidualnej pracowników nie następowało w sposób „dorozumiany”, lecz w oparciu o informacje odbierane osobiście od pracowników przez A. P. i D. B. a następnie przedstawiane na posiedzeniach Komisji Socjalnej oraz w oparciu o składane przez pracowników oświadczenia o wysokości ich dochodów w przeliczeniu na członka rodziny, a także w oparciu o inne dane zbierane przez dział kadr, np. informacje o zajęciach komorniczych. To, że oświadczenia te były składane przy okazji wniosków o refundację tzw. wczasów pod gruszą a nie oddzielnie nie pozbawia ich, zdaniem Sądu Apelacyjnego, znaczenia prawnego. Oświadczenia te bowiem były składane przez pracowników w każdym roku i pracownicy mieli świadomość, że są one składane również na potrzeby postępowania w sprawie talonów świątecznych. Mając zatem na względzie poczynione wyżej szczegółowe ustalenia faktyczne i powyższą argumentację prawną Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że pieniężne talony świąteczne, o których mowa w zaskarżonych decyzjach, mieszczą się w kategorii świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.) i wobec tego nie stanowią podstawy wymiaru składek.

Ze względu na powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w pkt I sentencji.

O kosztach orzeczono na zasadzie art. 98 i 99 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu jako naczelną zasadę w zakresie kosztów procesu przyjętą przez kodeks postępowania cywilnego mając na uwadze, że § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 180) stanowią - Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.